

Gheorghe Mustața

**MĂRUL ÎNTRE REALITATE
ȘI SIMBOL**

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România

București

2011

„Symbolismul este o constantă hierofanie, căci lumea ascunsă este lumea sacră, iar gândirea simbolică nu ar fi decât forma prelucrată, decantată, adusă la nivelul învățaților, a gândirii magice.”

Jacques Le Goff

PREFAȚĂ

Gheorghe Mustață – un savant jovial...

Întâlnirile dintre oameni nu sunt deloc întâmplătoare. Afinitățile elective subtile decid, deseori, în locul nostru.

Pe prestigiosul profesor universitar Gheorghe Mustață l-am cunoscut cu mult înainte de a ne strânge mâna. Notorietatea savantului, motivată prin esențialele sale studii în sfera biologiei și nu numai, umanismul substanțialei sale culturi, l-au făcut îndrăgit de studenți și de publicul ieșean, conferințele sale fiind pline permanent de farmecul unui om de formație enciclopedică. Arta de a comunica cu bonomie, succesiv în planul științei, dar și al unei colocvialități atașante, i-a permis să se manifeste public sau doar în cercul privilegiat al prietenilor ca un furnizor de idei și puncte de vedere mereu surprinzătoare și modelatoare de orizonturi științifice și artistice.

Am avut privilegiul, rar, de a-l cunoaște chiar înainte de a-l întâlni personal. Știam că se dedicase cu har și aplicație biologiei, că își petrecea verile în stațiunile de cercetări de la Agigea unde poate fi întâlnit și acum, la Stațiunea de la Potoci-Bicaz. Discipolii săi, fie ei cercetători sau profesori cu performanțe memorabile ori studenți preocupați de domeniul cercetărilor de specialitate, i-au purtat permanent respect și l-au considerat un veritabil model. L-am văzut deseori în sala Teatrului Național din Iași, la concerte sau în expoziții. Ne salutăm, dar nu ne-am vorbit decât din priviri.

În anii din urmă, inevitabilul s-a produs grație pictorului și poetului Doru Maximovici și, de atunci, sub semnul artei, am stabilit racorduri intelectuale și afective de durată. În galeria de artă a pictorului ieșean, plimbându-mi privirea interesată de creațiile artistului-magistrat, am sesizat prezența considerabilă numeric și valoric a motivului mărilor, dar și a unei veritabile galerii de portrete ale familiei, ale prietenilor apropiați. Astfel, am remarcat cele două portrete ale profesorului Mustață, memorabile prin expresia plastică și caracterul subtil al psihismului, sugestive prin adevărul uman profund și nuanțat al celui care se lăsase privit dincolo complezențe sau fulgurante observații pasagere. Tabloul care m-a impresionat este acela unde ilustrul om de știință, în ținută de sobru academician, surâde discret, jovial și marcat de o subtilă tandrețe. Ținuta i se potrivește perfect, îl înobilează și-l distinge prin anvergura unui creator de valori. Pictorul a realizat cu aplicație profesionistă un portret memorabil și a exprimat cu nuanțe afective remarcabile un om și un destin așezați sub semnul cunoașterii și dăruirii către ceilalți. Al doilea portret, scutit de solemnitatea costumului academic, relevă aceeași bonomie tandră, cordială și deschisă spre azimuturile întâlnirii cu sinele și cu ceilalți.

Experiențele multiple ale vieții l-au învățat, la rândul-i pe profesorul Gheorghe Mustață să comunice direct și atașant, simplu și convingător. Scrisul a devenit, de timpuriu, un mod eficient de a se întâlni cu ceilalți.

Abordarea eseistică a temei *Măarul*, beneficiind de racorduri multiple și subtile, asociate unor ilustrații sugestive și edificatoare axiologice, a conferit textului și ilustrațiilor unde se întâlnesc numele

cele mai mari ale artei universale se asociază cu viziunile unor creatori ce țin de panteonul artelor frumoase, de la Lucas Cranach cel bătrân până la viziunile de o eclatantă modernitate ale lui Constantin Brâncuși. Genericul *Mărul*, între realitate și simbol, acoperă o temă seducătoare prin concept și împlinită prin observațiile deplin motivate axiologic ale unui autor deschis către decriptarea simbolurilor cardinale ale căror tâlcuri uitate în timp revin în memoria colectivă. *Mărul*, privit ca un autentic miracol, este analizat din perspectivă multidisciplinară ca aliment, medicament, stabilind racorduri cu universul ebraic sau creștin, european și nu numai. Cuplul valorilor morale, binele și răul, estetice, frumosul și urâtul, viața și moartea, iubirea și fertilitatea, maleficul în varianta trădării sau discordiei configurează multiple planuri simbolice, incitante de unde sensurile morale nu lipsesc.

În fapt, această carte album repune în discuție mitologia mărului, păcatul universal, practicile mitologice din arealuri diferite are virtutea unui enciclopedism așezat finalmente sub semnul creației divine și al nevoii de cunoaștere.

Dimensiunea multiplă a restituirii acestui patrimoniu are sensul generos al unui dar de preț oferit celor care încă stau sub semnul generos al cunoașterii universului de lângă noi. Realizăm, astfel, că a mânca un măr echivalează cu un necunoscut sau ignorat ritual. Când mâncăm un măr sau un alt fruct cu semnificații simbolice cine se mai gândește oare că, de fapt, participăm la o oficiere sacră, un gest simbolic născut în *illo tempore*...

Aplicația profesorului Mustață pentru decriptarea simbolurilor are ca adjuvant util și convingător, o veritabilă galerie de opere memorabile,

cu atât mai convingătoare cu cât imaginea exprimă prin metaforă sugerează sensurile profunde ale mitologiei. Capodopere incontestabile ale artei universale arată că polisemantismul interpretărilor picturale sau sculpturale continuă a fi abordat din perspectiva esteticului ca un fel de dar restituit celor care l-au creat, începând cu nașterea lumii...

Includerea în text a imaginilor unor varii ipostaze ale mitologiei mărilor, evoluând de la scenele orizonturilor îndepărtate și până la modernitatea contemporană, are sensul unei permanente lecturi și a multiplelor deschideri către universul bunurilor simbolice. Lucas Cranach cel bătrân, Hieronimus Bosch, cu grădinile lui imagine, Jan Van Eyck, Dürer, mergând până la Tizian, Cezane, Rodin sau Brâncuși, au făcut din simbolul mărilor deopotrivă o ficțiune în plan simbolic cât și o realitate metaforică în dimensiunea esteticului. În alt plan al sugestiilor picturale, *Pomul vieții*, al cunoașterii simbolice, motiv dominant în viziunea și stilistica lui Doru Maximovici, atât în pictură cât și în poezie, au venit la întâlnirea cu studiul lui Gheorghe Mustață din două direcții diferite, care s-au întâlnit providențial sub semnul unor profunde afinități umane și intelectuale. Nu întâmplător, la răspântii de drumuri fizice sau ale vieții, în tradiția românească se așează o cruce, se plantează un măr sau se sapă o fântână...

Salut cu firească și necesară cordialitate demersul recuperator de mitologii subiective al autorului ca pe un gest necesar și pilduitor în spațiul culturii românești și nu numai. Este, acesta, încă un semn major al creativității ieșene, autentica și incontestabila capitală culturală a României...

Valentin Ciucă

CUVÂNT ÎNAINTE

Semnificația simbolurilor poate fi diferită în funcție de o multitudine de factori. De multe ori semnificațiile sunt diametral opuse. În acest sens, culoarea albă poate simboliza atât viața, cât și moartea, realitatea și virtualitatea, lințoliul și veșmântul neprihănirii ce-l poartă o fecioară în pragul împlinirii sale¹⁾. Dacă ceea ce este alb poate fi și „negru”, atunci interpretarea simbolurilor este extrem de largă, fără a bănuși pe interpret de vreo greșeală; deschide orizontul spre dimensiuni nebănuite între fast și nefast, spre visări și fantasme.

Simbolurile se pot desprinde de semnele materiale concrete în funcție de imaginație. În simboluri imaginația devine soră geamănă cu rațiunea, ceea ce favorizează dezvoltarea gândirii abstracte. Simbolurile pot scoate la lumină, prin imaginație creativă, unele dintre tainele inconștientului. Numai astfel găsim cheia unor mituri străvechi și pot fi create noi mituri care deschid în mod nelimitat spectrul cunoașterii. Desprinzându-se de realitatea materială concretă, omul a reușit, prin simboluri, să-și formeze o gândire abstractă, aceasta fiind caracteristica esențială care îl delimitează de animal; nu este vorba de structura „țărânei” care ne formează ființa, ci de gândirea și imaginația care tâșnesc spre înalturi din această „țărână”.

Perceperea simbolurilor nu este încorsetată între anumite limite, nu funcționează după un anumit calapod și nici nu se aplică „patul lui Procust” pentru a le ajusta, ci se realizează în funcție de imaginația, gustul și înclinațiile fiecărei persoane; deci perceperea simbolurilor este

personală, fiind influențată de moștenirea bio-fizio-psihologică, de acumulările intelectuale, de felul de a fi și de mediul social.

Simbolul acționează simultan atât asupra conștientului și a inconștientului, cât și asupra trăirilor instinctive și a acumulărilor spirituale.

Desigur că interpretarea simbolurilor este influențată de progresul științelor în general și a celor umane în special.

În prezentarea noastră am făcut trimiteri la interpretarea simbolurilor în funcție de anumite culturi și popoare. Nu am încercat să facem o anumită clasificare a miturilor și nici o ierarhie valorică sau de altă natură a lor. Ne-am oprit asupra mărului (pom și fruct), deoarece acesta prezintă o încărcare simbolică deosebit de bogată, mitul mărului fiind, poate, unul dintre cele mai îndrăgite. Mărul este un simbol, dar cu toate acestea este mai mult decât un simplu semn deoarece imaginația poate fi activată de stimuli diferiți: frumusețe, formă, culoare, aromă, structură internă, calitatea pulpei etc. pentru fruct, la care se adaugă cele provocate de frumusețea florilor, vigoarea și aspectul general al pomilor și al livezilor de meri.

Toate aceste simboluri acționează atât asupra psihicului, cât și a structurilor mentale, stimulând imaginația și determinând anumite stări afective.

Această încărcătură simbolică a provocat apariția miturilor ca niște scenarii ale arhetipurilor²⁾. C.G.Jung considera că „*arhetipurile ar fi niște prototipuri de ansambluri simbolice atât de adânc gravate în inconștient, încât ar constitui un fel de structură – numită engramă*”³⁾.

Orice obiect poate căpăta o valoare simbolică - pietre, metale, plante, animale sau forme geometrice, numere, idei etc. Pierre Emmanuel merge mai departe și afirmă că pot fi considerate obiecte chiar și orice tendințe sau imagini obsesive: un vis, un sistem de postulate ori o terminologie caracteristică unei persoane.⁴⁾

Perceperea unui simbol presupune participarea unui actor, nu a unui simplu spectator. Simbolul este în mod permanent sugestiv, însă perceperea lui presupune atât o participare activă, cât și o experiență senzorială și imaginație. Un simbol poate fi privit în același timp de mai multe persoane, însă cine nu are imaginație și capacitatea de a privi în adâncime nu poate înțelege nimic. Aceasta deoarece cunoașterea simbolică nu poate fi identică pentru toți chiar dacă pornește de la același simbol. După cum afirma J. Lacroix, citat de Jean Chevalier: „...finalitatea simbolului este de a conștientiza ființa umană în toate dimensiunile timpului și spațiului, precum și de a o proiecta în lumea de dincolo”⁵⁾, simbolul te scoate din lumea reală și te introduce în lumea de dincolo, acolo unde sunt depășite rațiunile lumii mundane.

Un simbol este un microcosmos, o lume deosebit de complexă, pe care n-o poți cuprinde în totalitate; poți desprinde doar unele fațete, nu trebuie însă să crezi că ai epuizat funcțiile simbolice ale obiectului respectiv. Tocmai datorită acestui fapt interpreții pot percepe semnificații diferite ale aceluiași simbol, care nu se suprapun perfect.

Pe bună dreptate, Tzvetan Todorov, citat de Jean Chevalier, consideră că în cadrul simbolului se produce un fenomen de condensare: „un singur semnificant ne mână spre cunoașterea nu numai a unui

semnificat, ci a mai multora; altfel spus semnificatul este mai abundent decât semnificantul”⁶⁾.

Ceea ce trebuie să reținem și să nu ne surprindă este faptul că simbolurile sunt pluridimensionale; ele acoperă dimensiuni diferite precum: imanent – transcendent, spațiu – timp, bine – rău (fast – nefast), cer – pământ etc. După cum putem sesiza, simbolurile au o anumită bipolaritate (o față diurnă și una nocturnă). Depinde de noi cum le percepem și ce față alegem. Chiar și un obiect comun, care se găsește la tot pasul, când devine simbol capătă anumite semnificații care depășesc semnificațiile cotidiene; ne sugerează existența a ceva enigmatic, vag, necunoscut, a ceva care este ascuns percepției directe a simțurilor.

În mitologie trebuie să realizăm o adevărată acribologie pentru a nu denatura sensul simbolurilor.

Spiritul se aventurează în dezlegarea enigmei mergând pe căi nebătute, care pot conduce în lumea de dincolo.

Necunoscutul sugerat de simbol nu se datorează ignoranței sau necunoașterii lumii reale: *„simbolul este o expresie substitutivă destinată să permită intrarea în conștient, sub o formă camuflată, a unor anumite încărcături semantice sau afective, care datorită cenzurii, nu puteau pătrunde”⁷⁾* – concluzionează Antoine Porot.

Se consideră că simbolul are o funcție de substituție deoarece el se substituie răspunsului la soluția cerută de o întrebare și permite intrarea camuflată în conștient.

Prin esența caracteristicilor sale, simbolul realizează o punte de legătură între elemente separate sau chiar diametral opuse: materie și spirit, realitate și imaginar, cer și pământ etc. În acest sens, Mircea

Eliade consideră că „*Simbolurile fundamentale condensează experiența totală a omului – religioasă, cosmică, socială, psihică (la nivelul inconștientului, conștientului și supraconștientului); ele făuresc de asemenea și o sinteză a lumii, punând în lumină unitatea fundamentală a celor trei planuri (inferior, terestru, celest) și centrul celor șase dimensiuni ale spațiului: indicând marile axe de reunire (luna, apă, foc, monstru, înaripat etc.)*”⁸⁾.

Scotându-ne din realitatea imediată, simbolul ne introduce în lumea de dincolo, ne integrează în univers, astfel că noi nu mai avem senzația de izolare, rătăcire sau chiar nimicnicie. Asta nu înseamnă că trebuie să sinonimizăm miturile cu realitatea. Simbolul reprezintă un limbaj universal, nu necesită traducere. Totuși, înțelegerea simbolului poate fi mult diferită de la o persoană la alta, de la o zonă la alta și chiar de la o perioadă istorică la alta. Mesajul nu este transmis printr-un cod special, care fiind decodificat ar putea fi același pentru toți; mesajul emană din psihicul uman, mai precis din ceva ce numim inconștientul colectiv. De aceea, nu ne miră că unul și același simbol – **mărul** este perceput în mod diferit de la un individ la altul, de la un popor la altul etc. Totuși, simbolul fiind universal, ne poate introduce simultan atât în sufletul individului, cât și în grupul social din care facem parte.

Nu cred că este necesar să argumentăm mai mult asupra funcțiilor simbolurilor. Totuși, simbolul are o funcție integratoare și de transformare a energiei psihice, favorizând integrarea individului în social; simbolul declanșează energiile psihice capabile să transforme nefastul în fast și bezna în lumină: „*Energia inconștientă, inasimilabilă, sub formă de simptome neurotice, se transformă într-o energie care va*

putea fi integrată în comportamentul conștient datorită simbolului, provenit dintr-un vis, fie din oricare altă manifestare a inconștientului. Eul trebuie să asimileze energia inconștientă eliberată de un vis (sau de un simbol), procesul de integrare neputând avea loc decât dacă eul este pregătit în prealabil.”⁹⁾ – spune G.Adler.

Simbolurile prezintă logica lor internă, care nu are prea multe în comun cu logica rațională. Dacă încerci să introduci simbolul într-o logică științifică nu faci altceva decât să-l dezmembrezi și să-l risipești.

Pe bună dreptate Pierre Emmanuel ne atrage atenția că „*Faptul de a analiza prin intermediul intelectului un simbol seamănă cu desfolierea unei cepe pentru a căuta ceapa. Simbolul nu poate fi înțeles prin îndepărtarea progresivă a tot ceea ce nu face parte din el; el există doar în sinteza aceluia insesizabil aflat la temelie lui.*”¹⁰⁾

Mitologia ne oferă diferite simboluri, fiecare mit pornind de la o rădăcină. În timp, miturile și-au mai încărcat conținutul, și-au modificat unele semnificații, însă schema esențială se desfășoară în jurul aceleiași axe.

Mitologia este puternic reflectată în artă, atât în ceea ce am putea numi microcosmosul creației tradiționale, cât și în macrocosmosul creației universale. Mitul mărilor, încărcat de atâtea simboluri, nu putea să nu fie reflectat în artă, literatură, magie, colinde etc. Insistența asupra acestui aspect ar fi futilă.

Mitologia și arta sunt cosubstanțiale, spune Romulus Vulcănescu; una devine verso-ul sau revers-ul celeilalte și chiar un alter-ego al celeilalte.¹¹⁾

Prin simbolistica sa, mărul poate genera diferite teme în artă, poate stimula germinarea unei opere de artă, contribuind la îmbogățirea paletelor de nuanțe și culori ale mitului. Temele mitice pot fi explicite sau implicite. Ideile mitice explicite se bazează pe sensibilitate ca stare de conștiință și sunt incluse ostentativ atât în structura cât și în titlul dat operei. Temele implicite fac corp comun cu opera de artă, prelucrând în mod creator mesajul. Deși pornește de la rădăcinile mitului, ajunge să îl prelucereze în așa mod, încât se poate desprinde și crea o mitologie proprie, dezvoltând anumite laturi subtile ale acestuia.

După cum consideră R. Vulcănescu „*Artistul obsedat de destinul artei lui ajunge la o mitologie proprie, mărturisită sau nemărturisită pe care o cultivă cu perseverență și o alimentează cu idei și teme mitice noi o reflectă într-o artă preferată, prin alegorii, metafore și simboluri inedite, o potențializează în raport cu alte mitologii proprii și o valorifică în felul lui*”.¹²⁾

Am ales acest citat pentru a-l aplica la opera artistică (pictura și poezia) a lui Doru Maximovici, cea care se înscrie perfect în caracterizarea făcută de Romulus Vulcănescu, realizând ceea ce exegeții consideră că este o **mitologie personală** (mitologie proprie). Folosind principiile mitologiei universale, Doru Maximovici s-a desprins și a generat o mitologie personală, deosebit de complexă, pe care n-o poți descifra decât urmărindu-l pe autor în devenirea sa ca „**artist complet al merilor și merelor**”.

Reflectarea mitului în pictură a căpătat dimensiuni nebănuite; pe de o parte mitologia oferă pictorilor o tematică largă și deosebit de atractivă, iar pe de altă parte artiștii prin opera lor asigură nu numai

nemurirea unor mituri ci și actualizarea și dezvoltarea lor (vezi mitul „fructului oprit”). Unele teme și motive mitice au fost și sunt folosite în pictura ornamentală, în ceramica populară, în decorarea cahnelor, încondeierea ouălor, în diferite broderii și țesături etc. Astfel, mărul este folosit ca simbol în pictura românească și universală (clasică și modernă) în așa numita „natură moartă” sau „natură statică”, așa cum întâlnim la mulți dintre marii pictori.

Mitul nu trebuie să fie sinonimizat cu basmul deoarece mitul nu reprezintă o simplă fantezie și nici un produs total al imaginației poetice și populare. El își are rădăcinile în valorile culturale, credințele și idealurile unui popor. Deci, mitul este puternic ancorat în contextul cultural al fiecărui popor, după cum afirmă Neil Philip: *„Mitul este o modalitate care facilitează înțelegerea unor forțe supraomenești și de a negocia cu ele pentru a obține o cale de comunicare cu lumea de dincolo. Miturile dezvăluie viața intelectuală și spirituală a unui popor; conținutul acestora reprezintă cheia necesară pentru înțelegerea modului de a fi și de a gândi a unui popor.”*¹³⁾

Deși nu se precizează în Referatul Biblic că mărul este fructul oprit sau că mărul (pomul) este Arborele cunoașterii binelui și răului, mitologia l-a consacrat prin mit și astfel mărul domină peisajul paradisiac. Deși am mai precizat acest aspect, trebuie să spunem că în construcția magico-religioasă, mărul poate fi interpretat în mod diferit: arborele fructifer pentru care Adam și Eva au fost pedepsiți deoarece au încărcat intedicția divină de a nu se înfrupta din fructele sale și, în același timp, poate fi Arborele recompensei divine.

În mitologia românească, sub măr este întinsă masa cu toate bunătățile din Rai. Așa cum se spune în unele colinde, la această masă se așează Dumnezeu cu sfinții săi.¹⁴⁾

Făcând o analiză comparativă a miturilor la diferite popoare sau culturi, putem sesiza, cu ușurință, unele afinități dintre două sau chiar mai multe civilizații, ceea ce înseamnă că acestea au o origine comună sau că, în evoluția lor, au avut unele interferențe.

Dacă evoluția biologică a lui *Homo sapiens sapiens* este mai mult sau mai puțin elucidată de antropologia fizică, pe baza documentelor fizice, evoluția culturală și mai ales cea spirituală nu se pot bucura de astfel de documente. Gândirea magico-cinegetică și miturile pot deveni adevărate „documente” dacă sunt bine înțelese și interpretate. Nu putem înțelege dimensiunile spiritualității lumii arhaice dacă nu ținem seama de mituri, așa cum ne precizează Vasile Lovinescu: „*Mitul povestește o istorie sacră, el relatează un eveniment care a avut loc în timpul primordial, în timpul fabulos al începutului*”.¹⁵⁾

autorul

MĂRUL – UN ADEVĂRAT MIRACOL

Mărul reprezintă un adevărat miracol între pomii fructiferi.

Fig.1. Floare de măr

Primăvara sunt încărcați cu flori deosebit de frumoase, având culori diafane, care emană în eter mirosuri divine; în jurul florilor roiesc miriade de albine care le sărută în căutarea nectarului și a polenului (fig.1).

Fructele mature nuantează culorile de vis ale toamnei, iar aromele răspândite în livezi te trimit direct în Rai. Pe bună dreptate, Ion Simionescu consemnează în volumul **Flora României** (1976): „Nu poate fi tablou mai încântător decât un măr în putere, crescut în voie în mijlocul unei livezi, cu iarbă proaspătă, presărată cu bumbișori trandafirii ori flori de pădărie ce sclipesc ca banii de aur. Mărul e ciucure de flori mașcate cu câte cinci petale albe, aburite cu trandafiriu și cu staminele aurii. E zumzet de albine ca niște harfe eoliene”.

Mărul este originar din Asia Centrală (nord-estul munților Himalaia, Caucaz, Turkistan, Altai, Pamir), China și Japonia. Marele genetician N. Vavilov consideră că centrul genetic mondial al mărului este Asia de Sud-Est.

Mărul a fost cunoscut ca pom fructifer încă din zorii evoluției umane, din perioada în care *Homo sapiens sapiens* se hrănea cu fructe și rădăcini, pe lângă vânat. În Europa au fost găsite urme de mere carbonizate în unele locuințe lacustre din Elveția, vechi de peste 7000 de ani.¹⁶⁾

Cultura mărului acoperă întreaga zonă temperată cuprinsă între 30°-60° latitudine nordică și 30°-70° latitudine sudică.

Se pare că cei care l-au introdus în Europa au fost romanii.

În antichitate erau cunoscute 22 de soiuri, însă în zilele noastre peste 1100 de soiuri și varietăți de măr sunt cultivate pe mapamond.

Suprafețele cultivate cu meri în lume au oscilat în perioada 1986-2000 între 7-8 milioane de hectare, iar producția de mere a fost estimată la 60 milioane tone. În Europa, Franța obține pînă la 2,3 milioane tone pe an, Italia 2,2 milioane, iar România doar 400.000, țara noastră situându-se pe locul al șaselea.¹⁷⁾

Fig. 2. Livadă cu meri

În România, zonele cele mai favorabile pentru cultivarea merilor sunt: Subcarpații Meridionali, Nord-Vestul țării, Nordul Moldovei, Nordul și Nord-Vestul Transilvaniei, iar zonele favorabile sunt Câmpia Română, Câmpia de Vest și Podișul Transilvaniei.¹⁸⁾

Mărul are o coroană impunătoare, de-a dreptul imperială, atunci când este izolat. Coroana sa este de cele mai multe ori globulară, cu ramurile înălțate către slava cerului, însă poate varia în funcție de diferite soiuri: globulară la soiurile Crețesc și Parmen–auriu, piramidală la Candil și Gloria Mundi și plângătoare la Eliza Ratche (fig.2).

Mărul are un singur trunchi, fiind un pom propriu-zis. Înălțimea ajunge la 10-12 metri. Trăiește 60-80 de ani, însă poate ajunge până la 100-150 de ani. În mod obișnuit lăstarii sunt pubescenti (cu peri), de asemenea și frunzele pe partea inferioară. Frunzele sunt eliptice, obtuze la vârf și dințate pe margini, fiind dispuse în mod alternativ pe ramuri.

Florile sunt de mărime mijlocie, având de 2,5-3,5 cm diametru, structurate pe tipul 5 (5 sepale, 5 petale), fiind caracteristice pentru familia Rosaceae. Florile formează inflorescențe de tip special, **cime**, care în axul principal poartă o singură floare. Sunt deosebit de frumoase și sunt însoțite de frunze verzi, ceea ce determină un contrast plăcut și tonic (fig.3).

Fig. 3. Ramuri de măr cu flori

Puține soiuri sunt autofertile, majoritatea fiind autosterile, ceea ce impune prezența insectelor pentru polenizare.

Perioada de înflorire a merilor variază de la un soi la altul¹⁹⁾:

- foarte timpurie: Astrahan alb;

- timpurie: Parmen auriu, Pătul;
- târzie: Jonathan;
- foarte târzie: Renet.

O ramură de măr cu boboci, flori și fructe coapte, cunoscută în mitologia celtică sub denumirea de **creangă de argint**, este considerată ca fiind înzestrată cu puteri magice, favorizând intrarea posesorului în împărăția zeilor.²⁰⁾

Fructele sunt de mărimi, forme și culori variate. Mărul este un fruct fals, nefiind format de ovar, ci de receptacul, care înglobează și ovarul (vom reveni asupra acestui aspect).

Rădăcinile sunt viguroase și își desfășoară ramurile în sol asemenea coroanei în aer. Dacă pomul ar fi detașat în totalitatea sa, s-ar încadra perfect în forma arborelui cosmic.²¹⁾

Interesant este faptul că anticii considerau multe dintre plantele introduse în cultură ca fiind nu numai alimente, ci și medicamente. Mărul era foarte apreciat în antichitate pentru calitățile sale tămăduitoare de excepție. Plinius cel Bătrân îl recomanda în bolile de stomac, iar mai târziu călugărița Hildegard von Bingen îl recomanda în tratamentul bolilor de ficat, splină și contra migrenelor.²²⁾

Soiurile de măr

În România se cultivă peste 50 de soiuri de măr, dintre care 37 sunt autohtone, iar 13 alohtone (străine). În ceea ce privește ponderea cultivării lor, aceasta este inversă, adică 70% alohtone și 30% autohtone.

Cultivarea nu este chiar întâmplătoare; soiurile cultivate trebuie să îndeplinească anumite cerințe: talia fructelor să fie mare (75-80 mm), pulpa să fie crocantă, succulentă, cu textură fină a pulpei, acidulată, cu gust echilibrat, fructele să fie rezistente la conservare, secetă, rapăn etc.²³⁾

În funcție de perioada de recoltare și consum, soiurile de măr sunt împărțite în trei categorii:

- de vară (iulie - august);
- de toamnă (septembrie - noiembrie);
- de iarnă (decembrie - aprilie).

Soiurile de măr de vară au o coacere eșalonată și se consumă proaspete: Romus 1, Remus, Aromat de vară, Stark Earliest, Astrahan roșu, Gala, Cardinal, Clar alb, Borovinka, Precoce de Ardeal.

Soiurile de măr de toamnă cultivate în România sunt: Romus IV, Pionier VI, Frumos de Fălticeni, Jonathan, Golden, Renet de Landesberg, Parmen auriu, Mc Intosh, Red Delicious, Voinești.

Soiurile de toamnă se consumă direct sau se păstrează în depozite timp de 1-3 luni.

Soiurile de măr de iarnă cultivate cel mai mult la noi sunt: Golden Delicious, Starkrimson, Idared, Delicios de Voinești, Florina, Delia, Mutsu, Crețesc roșu, Crețesc auriu, Generos, Ciprian, Golden spur, Ionared, Jonathan, Jonagold etc.

În cele ce urmează prezentăm doar câteva dintre cele mai apreciate și mai mult cultivate soiuri din țara noastră.²⁴⁾